

СТАНОВИЩЕ

от проф. д-р **Мариана Матеева Петрова**,
доцент по научна специалност: 3.8. Икономика
(ВТУ „Св.св. Кирил и Методий“)
професор по Икономика и управление (ИСМА)

на дисертационен труд за присъждане на образователната и научна степен „**доктор**“
в Област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки
Професионално направление 3.8. Икономика
докторска програма: „Финанси, застраховане и осигуряване“

Автор: Росалия Павлова Касамска

Тема: Методология и управление на проекти, финансирани от европейски и международни програми

Научен ръководител: доц. д-р Даниела Илиева, ВУЗФ

1. Общо описание на представените материали

Със заповед № 111 от 31.05.2019 г. на Ректора на Висше училище по застраховане и финанси доц. д-р Григорий Вазов съм определена за член на научното жури за осигуряване на процедура за защита на дисертационен труд на тема „**Методология и управление на проекти, финансирани от европейски и международни програми**“ за придобиване на образователната и научна степен „доктор“ в Област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки, Професионално направление 3.8. Икономика, докторска програма „Финанси, застраховане и осигуряване“. Автор на дисертационния труд е **Росалия Павлова Касамска** – докторант в самостоятелна форма на обучение към катедра „Маркетинг и мениджмънт“ с научен ръководител **доц. д-р Даниела Илиева** от Висше училище по застраховане и финанси.

Предадените от **Росалия Павлова Касамска** материали включват документи по представен опис: автобиография, копие на дипломата за придобита ОКС „магистър“; справка за научните и научно-приложните приноси в дисертационния труд; справка за изпълнение на минималните национални изисквания за придобиване на ОНС „доктор“ в професионално направление 3.8. Икономика; дисертационен труд; автореферат. Докторантът е приложил списък и копия на публикациите по темата на дисертационния труд: 6 публикации.

2. Кратки биографични данни за докторанта

Росалия Касамска завършва „Европеистика“, след което продължава своето обучение в СУ „Св. Климент Охридски“, магистър „Управление на проекти“. Започва професионалното си развитие като стажант в Дирекция „Икономическо развитие, проекти, програми, младежки и международни дейности“ на Община Смолян (януари 2013 г.) и Администрацията на президента под ръководството на Съветника на президента по европейските въпроси (2015 г.). През март 2016 г. се присъединява към екипа на Фондация „Право и Интернет“, където понастоящем участва пряко в дейностите на отдел „Предприемачество и социална отговорност“. В качеството си на ръководител на отдела, тя управлява различни инициативи, свързани с предприемачество, социално предприемачество и имплементиране на социални иновации като устойчиви решения на проблеми от различни области. Работи в ефективна комуникация и партньорство с множество европейски и национални институции и организации, които реализират дейности както в частния, така и в неправителствения сектор.

Зачислена е като докторант в самостоятелна подготовка по „Икономика“ във Висше училище по застраховане и финанси през 2018 г.

3. Актуалност на тематиката и целесъобразност на поставените цели и задачи

Формулирана тема е посветена на актуален и значим за съвременните условия управленски проблем: необходимостта от знания и умения в областта на управлението на проекти придобива нови измерения. Аргументирана е нуждата от структуриране на знанията и уменията в областта на управлението на проекти, изпълнявани с финансовата подкрепа на ЕС и други международни организации.

Създаването и прилагането на единна методология за управление на проекти, финансирани от европейски и международни организации ще подпомогне бенефициентите в разработването на проектни предложения, както и в последващите фази на изпълнение на проекти.

Изследователската теза е правилно формулирана и моделира логиката на дисертационното изследване и приложения аналитичен инструментариум.

Дисертационният труд е структуриран в съответствие с поставената цел, научноизследователските задачи, работната теза, обекта и предмета на изследването и отразява подхода на автора към изследваната тема.

4. Познаване на проблема

Образованието, квалификацията и професионалното развитие на Росалия Касамска са дали възможност задълбочено и обективно да формулира и оцени проблемите, изследвани в дисертационния труд.

Докторантът притежава професионален опит в реализацията на значителен брой проекти, а като ръководител на отдел „Предприемачество и социална отговорност“ на Фондация „Право и Интернет“, тя управлява различни инициативи, свързани с предприемачество и имплементиране на социални иновации.

Използвани и анализирани са 111 литературни и интернет източници на специализирана научна литература във връзка с проектно управление на български и английски език.

5. Методика на изследването

За реализирането на поставената цел и за решаването на изследователските задачи са използвани следните **подходи и методи**: теоретичен анализ на литературни източници, индукция и дедукция, наблюдение, анализ и синтез.

Методиката на емпиричното изследване се състои от два последователно реализирани етапа, които се допълват и предоставят различна по същността си информация, която обаче е строго необходима с оглед разработване и валидиране на проект за методология за управление на проекти, финансирани от европейски и международни програми.

Първият етап е свързан със **синтезиране на модел на европейски и международни програми, които предоставят финансиране за изпълнение на проекти**. Този етап се реализира чрез създаване на комплексна матрица от структурни компоненти, спрямо която се представят отделни програми на базата на основни характерни особености. Първият етап използва методите на **анализ и синтез**, чрез които се създава модел на европейски и международни програми, предоставящи финансиране за изпълнение на проекти.

Вторият етап от емпиричното изследване е свързан с **извеждане и валидиране на проект за методология за управление на проекти, специфично създадена за случаи, при които проектите са финансирани от европейски и международни програми**.

Вторият етап използва **метод на експертни оценки**, чрез който се синтезира и валидира проектът на методологията за управление на проекти на базата на провеждане на експертни интервюта с международно признати експерти в областта на проектно управление и със специфичен опит в управлението на проекти, осъществени с финансовата подкрепа на европейски и международни програми.

6. Характеристика и оценка на дисертационния труд

Дисертационният труд се състои от въведение, изложение в три глави, заключение, списък с основните научни и научно-приложни приноси, списък с публикации по темата, литература, списък с включени фигури и приложения. Обемът на основния текст е от 153 страници, с 40 фигури и 2 приложения. Библиографията съдържа 111 източници.

Обектът и предметът на изследването са ясно и поотделно дефинирани:

Обект на изследване са критериите и елементите на проектното управление в случаи, когато финансирането е осигурено от европейска или международна организация.

Предмет на изследване е приложимостта на критериите и елементите, оформени в проект за методология, въз основа на задълбочен теоретичен анализ и метод на експертните оценки.

Целта е да разработи проект за методология за управление на проекти, финансирани от европейски и международни програми. Проектът за методология е в съответствие с основните принципи и методи, характерни за проектното управление, но е и същевременно адаптиран специфично, съобразно практическата подготовка и управление на проекти, изпълнявани с финансовата подкрепа на ЕС и други международни организации.

Целта и задачите на дисертационния труд съответстват на актуалните потребности на управленската практика. Поставената цел е значима за икономическата система, а решаването на задачите осигурява нейното постигане.

В първа глава са изяснени дефинициите на основните термини, на които се основава изследването в контекста на управлението на проекти, финансирани от европейски и международни програми. Синтезирани са необходимите структурни компоненти за разработване и управление на такъв тип проекти чрез задълбочен теоретичен анализ на съществуващи изследвания на международно признати учени и практики.

Във втора глава научните търсения са насочени към извеждане на обща рамка и конкретна методика на емпиричното изследване. Дефинирани са: методика за синтезиране на модел на европейски и международни програми, които предоставят финансиране за изпълнение на проекти – на базата на анализ и синтез и разработване на комплексна матрица; методика за извеждане и валидиране на проект за методология за управление на проекти, финансирани от европейски и международни програми – на базата на метод на експертните оценки.

Наблюдава се умело боравене с инструментариума на научните изследвания. Информацията е анализирана многоаспектно.

В трета глава е направено описание по синтезиран модел на европейски и международни програми, които предоставят финансиране за изпълнение на проекти. Направен е сравнителен анализ на методите и техниките за разработване и управление на проекти, финансирани от европейски и международни програми, и е изведен собствен проект за методология. Синтезиран и валидиран е модел на проектно управление чрез метод на експертните оценки. Дадени са насоки и

са изведени препоръки за практическо използване на методологията въз основа на взаимовръзките между отделните ѝ компоненти.

Получените в рамките на дисертационния труд резултати, предложените методи и техники за разрешаване на проблема за необходимостта от цялостно повишаване на експертизата в проектното управление и изведеният проект за методология, допринасят за задълбочаване на връзката между управленската теория и практика по отношение на управлението на проекти, финансирани от европейски и международни програми.

Прави впечатление задълбочеността на изводите съпътстващи всяка глава, както и обосноваността на общите изводи и направените предложения, с което научната теза е доказана.

Разработеният проект за методология може да бъде надграден с други успешни методи и техники за разработване и управление на проекти, финансирани от програми на ЕС или други международни организации.

7. Приноси и значимост на разработката за науката и практиката

Запознаването с дисертацията позволява да се прецени, че целта на изследването е постигната, а произтичащите от нея задачи са получили адекватни решения. Като следствие на това в мен се формира убеждението, че в дисертационния труд са налице достатъчно доказателства за научно-приложни приноси.

Приемам формулираните от автора научни и научно-приложни резултати:

1. Извършено е задълбочено проучване на специализираната научна литература относно управлението на процеса на създаване на единна методология за управление на проекти, финансирани от европейски и международни организации, като са изведени оригинални доказателства за неговото особеното място и специфично значение.

2. Чрез самостоятелна оценка на различни методологически и методически изследователски инструменти е избрана адекватна информационна и методологична база на изследването, както и съответстващата ѝ адаптирана методика.

3. Направено е синтезирано описание чрез самостоятелно разработена комплексна матрица на европейски и международни програми, които предоставят финансиране и икономически ползи от изпълнението на проекти с положително въздействие за българската икономика.

4. На базата на експертно проучване на различни методики, използвани от международно признати практики е синтезиран и валидиран оригинален проект на методология за управление на проекти, финансирани от европейски и международни програми.

8. Преценка на публикациите по дисертационния труд

Резултатите от изследванията по темата на дисертацията са коректно представени пред научната общност с 6 научни публикации. Те са дали възможност за популяризиране на на-

учните резултати, получени в хода на изследванията. Отличават се с целенасоченост и аналитичност, добре аргументирана авторова позиция и отразяват постиженията на дисертационния труд.

Разработените 3 самостоятелни научни публикации и една в съавторство с научния ръководител, са показател за задълбочените научни интереси на докторанта, както и че научните приноси в дисертацията са лично дело на докторанта. В 2-те публикации в съавторство докторантът е първи съавтор.

Не ми е известно резултати от изследването в дисертационния труд да са цитирани от други автори.

Прави впечатление, че въпреки компетенциите на автора, няма нито една публикация в чуждестранно издание, или издание с IF/IR, а всички публикации са направени в български научни издания, като логично преимуществено това са официални научни издания на ВУЗФ.

9. Преценка за изпълнение на минималните национални изисквания

Приложена е Справка за изпълнение от докторанта на минималните национални изисквания за придобиване на образователната и научна степен „доктор“ в професионалното направление 3.8. Икономика.

10. Лично участие на докторанта

Представеният дисертационен труд на тема „**Методология и управление на проекти, финансирани от европейски и международни програми**“ е добросъвестно осъществено научно-приложно изследване.

Нямам съмнение за личния принос на докторанта, изразяващ се в задълбочено изследване, творческо осмисляне и доразвиване на теорията и методологията, фундаменталните проблеми на ефективното управление на проекти в условията на информационната икономика.

Поставените научноизследователски задачи са реализирани в пълна степен, което е отразено в съответстващата структура на този дисертационен труд.

11. Автореферат

Авторефератът е в обем от 50 страници и е изготвен съгласно изискванията на ЗРАС и ППЗРАС. Той е издържан в структурно отношение и коректно отразява логиката и последователността на дисертационния труд. Показва уменията на докторант Росалия Касамска да синтезира и обобщава, за да представи своите най-важни идеи и изводи.

12. Критични забележки и препоръки

Дисертантът представя научен труд, в който ясно се вижда професионализъмът, добрата теоретична подготовка и са доказани възможности за по-нататъшна изследователска дейност.

Препоръчително е научните изследвания на докторанта да продължат и в бъдеще по изследваната проблематика и резултатите от тях да бъдат публикувани в индексирани и рецензирани международни научни издания, за което докторантът има богат практически опит и научен потенциал.

13. Лични впечатления

Не познавам лично докторанта. Нямаме съвместни публикации и разработки.

Впечатленията ми са от дисертационния труд, автореферата и публикациите по дисертацията. Те показват сериозен и ерудиран изследовател, добросъвестен научен работник със задълбочена теоретична подготовка и доказана способност за самостоятелни научни изследвания.

14. Препоръки за бъдещо използване на дисертационните приноси и резултати

Бих препоръчала докторантът да публикува части от дисертационния труд под формата на наръчник, както и да се опита да направи публикации в международни научни списания с импакт фактор.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Дисертационният труд *съдържа научни, научно-приложни и приложни резултати, които представляват оригинален принос в науката* и отговарят на всички изисквания(та) на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ) и Правилника за прилагане на ЗРАСРБ. Представените материали и дисертационни резултати **напълно** съответстват на специфичните изисквания на Правилника за приемане и обучение на докторанти във Висшето училище по застраховане и финанси.

Дисертационният труд показва, че докторантът **Росалия Павлова Касамска притежава** задълбочени теоретични знания и професионални умения по Професионално направление 3. 8. Икономика, като **демонстрира** качества и умения за самостоятелно провеждане на научни изследвания.

Поради гореизложеното, убедено давам своята *положителна оценка* за проведеното изследване, представено от рецензираните по-горе дисертационен труд, автореферат, пос-

тигнати резултати и приноси, и *предлагам на почитаемото научно жури да присъди образователната и научна степен „доктор”* на Росалия Павлова Касамска в Област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки; Професионално направление 3. 8. Икономика; докторска програма „Финанси, застраховане и осигуряване“.

25.06.2019 г.

член на НЖ:

проф.д-р Мариана Петрова